

Vai zini “Cik maksā daba?”

Pārbaudi savas zināšanas par dabas sniegtajiem labumiem Tev un sabiedrībai kopumā!

Grūtības pakāpe: **Viegla**. Mērķa auditorija: tiem kas tāpat jau zina daudz

1. Iesāksim ar pamatzināšanām. Lūdzu, atzīmējiet, kas, jūsuprāt, ir ekosistēma!

☐ Visas pasaules daba	☒ Dzīvā un nedzīvā daba vienotā sistēmā
☐ Tikai dzīvā daba	☐ Tikai nedzīvā daba

2. Iespējams Jūs zināt nu jau bieži sabiedrībā lietotā vārda “biotops” nozīmi. Lūdzu, atzīmējiet, jūsuprāt, **pareizo** apgalvojumu!

☒ Raksturīgi dabas un vides apstākļi	☐ Neliels dabas elements, piemēram, nokaltuša koka stumbrs
☐ “Biotops” ir sinonīms terminam “Ekosistēma”	☐ Liels dabas elements, piemēram, jūra

3. Kurš Latvijā ir visbiežāk pārstāvētais dabiskais ekosistēmas veids? Un kā Jums liekas tieši **cik daudz** šis ekosistēmas veids aizņem no kopējās Latvijas teritorijas?

☐ Zālāji, <u>9,5</u> %	☐ Ūdeņi (saldūdeņi), <u>8,4</u> %
☒ Meža zemes, <u>48,6</u> %	☐ Mitrzemes, <u>10</u> %

4. Vai zinājāt, ka daba sniedz mums ļoti nozīmīgus materiālos un nemateriālos labumus, kas palīdz nodrošināt dzīves apstākļus un labklājību? Zinātnieki šo cilvēka mijiedarbību ar dabas kapitālu ir definējuši terminā. Kā Jums liekas **kādā**?

☒ Ekosistēmu pakalpojumi	☐ Ekosistēmu funkcija
☐ Ekosistēmu ieguldījums	☐ Dabas sniegtie labumi

5. Lūdzu, atzīmējiet atbildi, kas, jūsuprāt, **nav** saistāms ar dabas sniegtajiem labumiem!

☐ Pārtika ko pārkam veikalā	☐ Laivošanas iespējas Gaujas upē
☐ Gaujas upes applūšana palu laikā	☐ Mana dārza apputeksnēšana
☐ Ādažu pilsētas svētku norises vieta	☒ Visas iepriekš minētās atbildes saistāmas tieši vai netieši veidā ar dabas kapitālu

6. Vai vari nosaukt vēl kādas dabas sniegtās mūsu ikdienai nozīmīgās vērtības?

.....
.....

Mūsu ietekme uz ekosistēmām, kā piemēram, nepārdomāti veiktās zemes lietojuma izmaiņas, resursu patērēšana, atstāj sekas ne tikai uz dabas daudzveidību, bet arī klimatu un mikroklimatu mums apkārt. Daudzviet pasaulē klimata izraisītas dabas katastrofas ir aktuāla problēma, kuru seku pārvaldīšanai tiek patērēti lieli resursi.

7. Lūdzu atzīmējiet tās dabas katastrofas, kas Jūsaprāt, izzūdot dabiskajām mežu ekosistēmām, pastiprināsies.

☐ Meža ugunsgrēki	☐ Pastiprināti plūdi
☒ Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās	☐ Ekstrēmāki laikapstākļi

8. Lūdzu atzīmējiet tās kultūras un atpūtas iespējas, kuras, jūsuprāt, var tikt apdraudētas, samazinoties veciem dabiskiem mežiem.

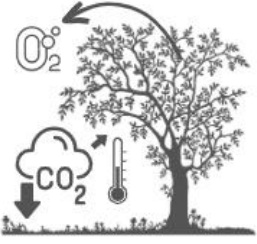
☐ Vērot pūces, ērgļus un citas retas mežu putnu sugas	☐ Veikt zinātniskus pētījumus par mežu attīstības procesiem
☐ Iegūt zināšanas par retām augu sugām, sūnām, ķērpjiem	☐ Gūt garīgo baudījumu no pastaigas
	☐ Ogot, sēņot

9. Lūdzu pievienojiet katram attēlam, jūsuprāt, atbilstošo Ekosistēmu pakalpojumu iedalījuma cipariņu. Ņem vērā, ka ir iespēja pievienot vairākus cipariņus pie viena attēla.

1. Apgādes ekosistēmu pakalpojumi
2. Vidi regulējošie pakalpojumi
3. Kultūras ekosistēmu pakalpojumi.

10. Lūdzu atzīmējiet tos dabas procesus/ekosistēmu pakalpojumus, ko, jūsuprāt, viens koks var sniegt.

	☐ Mikroregulācija, gaisa C° regulācija	☐ Ūdens cikla nodrošināšana, atbalstīšana
	☐ Nodrošina augiem un dzīvniekiem dzīvotnes	☐ Apmuļošanas iespēju nodrošināšana
	☐ Gaisa filtrācija, CO ₂ piesaiste, uzkrāšana	☐ Aizsargā pret vēju, smakām
	☐ Ražo O ₂	☐ Nodrošina praktiskas pieredzes un zināšanu apgūšanu par dabu
	☐ Veic plūdu kontroli	☐ Veicina ainavas estētiskumu

11. Miniet 2 ekosistēmu pakalpojumus, kas, jūsuprāt, Jums ir nozīmīgākais, ko saņemat savā dzīves vietas apkaimē.

Ekosistēmu pakalpojumi praksē

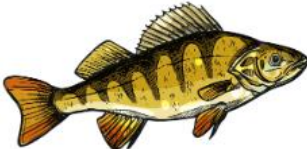

5 lietas, kas jāzina par ekosistēmu pakalpojumu (EP) pieeju:

1. EP ir ekosistēmas sniegtie cilvēka izdzīvošanai un veselībai fundamentāli svarīgie pakalpojumi (labumi), kas rodas ekosistēmās notiekošo procesu un struktūru mijiedarbībā.
2. EP iedala 3 grupās:
Apgādes pakalpojumi – pārtika, materiāli un enerģija, kurus cilvēki var tiešā veidā izmantot
Vidi regulējošie pakalpojumi – ietver veidus, kā ekosistēmas regulē procesus vidē, vienlaikus nodrošinot cilvēkiem labvēlīgākus dzīves apstākļus
Kultūras pakalpojumi – saistīti ar cilvēku kultūras un garīgo vajadzību nodrošināšanu
3. EP nodrošinājums atkarīgs no konkrētās ekosistēmas vides stāvokļa. Tai pasliktinoties, mainās nodrošināto pakalpojumu sadalījums un apjoms.
4. EP nodrošinājumu raksturo indikatori – ekoloģijas un vides rādītāji, kas raksturo videi nozīmīgu parādību, sastāvdaļu vai lielumu.
5. Uzdevuma indikatoru vērtības (cik daudz un kādā kvalitātē pakalpojums tiek sniegts, atkarībā no indikatoriem un pieejamības):

EP nodrošinājuma vērtējums ballēs	EP nodrošinājuma kvalitatīvais novērtējums
0	Ekosistēmu pakalpojums netiek sniegts
1	Ļoti zema ekosistēmu pakalpojumu vērtība
2	Zema ekosistēmu pakalpojumu vērtība
3	Vidēja ekosistēmu pakalpojumu vērtība
4	Augsta ekosistēmu pakalpojumu vērtība
5	Ļoti augsta ekosistēmu pakalpojumu vērtība

Darba uzdevums: **Pievienojiet katram attēlam, jūsu prāt, atbilstošo EP iedalījuma cipariņu.**

1. Apgādes ekosistēmu pakalpojumi
2. Vidi regulējošie pakalpojumi
3. Kultūras ekosistēmu pakalpojumi

Darba uzdevums: **Dodoties dabā veikt teritorijas ekosistēmu pakalpojumu faktiskā nodrošinājuma apzināšanu**

Lūdzu atzīmējiet apkārt esošajā ainavā tās ekosistēmas biofizikālās īpašības (indikatorus), kas raksturo zemāk uzskaitīto ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumu:

*Padomāt par apstākļiem, kas samazina EP novērtējumu (balles).

*Ar pelēku krāsu atzīmēti piemēri.

Ekosistēmu pakalpojums (EP)	Indikatori	Vērtība no 0-5 ballēm
Savvaļas augi pārtikai		
Kultūraugi pārtikai	*Mazdārziņi teritorijā	
Savvaļas dzīvnieki pārtikai		
Šķiedras un citi materiāli no savvaļas augiem tiešai izmantošanai vai pārstrādei		
Ūdens uzturam		
Ūdens kā materiāls		
Bioremediācijas procesu nodrošinājums (kaitīgo vielu pārveidošana mazāk kaitīgās vielās)		
Vielu filtrācijas/ sekvestrācijas/ uzglabāšanas/ uzkrāšanās nodrošinājums, piemēram, augiem elpojot.		
Trokšņa slāpēšana		
Vizuālā aizsedze		
Aizsardzība pret vēja plūsmām		
Erozijas kontrole		
Hidroloģiskā cikla un ūdens plūsmas regulācija (ieskaitot plūdu kontroli)		
Apputeksnēšana		
Sēklu izkliedēšana		
Dzīvotnes un biotopu uzturēšana		

Mikro klimata apstākļu regulācija	*Noēnojums no kokiem	
Aktīvās atpūtas (rekreācijas) iespējas		
Pasīvās atpūtas (rekreācijas) iespējas		
Vides izglītojošā, zinātniskā darbība		
Kultūras un mantojuma nozīme		
Estētikas nozīme: vietas izjūta, dabas/ainavas pievilcība		
Dzīvo sistēmu elementi ar simbolisku/sakrālu nozīmi	*Dižozols teritorijā	